

Національний університет цивільного захисту України

Кафедра публічного управління
у сфері цивільного захисту

О. А. Мельниченко

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Методичні вказівки та завдання

Харків – 2016

Друкується за рішенням
Вченої ради факультету цивільного захисту
НУЦЗУ
Протокол від 29.08.2016 р. № 12.

Навчальне видання

Рецензент:

А. О. Дегтяр – д.держ.упр., проф., завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Харківської державної академії культури;

Н. Є. Муромець – д.е.н., проф., завідувач кафедри туризму Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

Мельниченко О. А.

Державна політика у сфері екологічної безпеки: методичні вказівки та завдання / О. А. Мельниченко. Харків: ФО-П Леонов Д.С., 2016. – 14 с.

Методичні вказівки підготовлено та виконано в повній відповідності до програми навчальної дисципліни "Державна політика у сфері екологічної безпеки", який вивчається студентами денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 074 "Публічне управління та адміністрування".

МЕЛЬНИЧЕНКО Олександр Анатолійович

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Методичні вказівки та завдання

Підписано до друку 05.09.2016. Формат 60 x 84^{1/16}. Гарнітура тип Таймс.
Папір офсетний. Друк різнографія. Умов. друк. арк. 0,59. Тираж 100 прим.

© *О. А. Мельниченко, 2016*

© *НУЦЗУ, 2016*

Віддруковано з оригінал-макета у друкарні
ФО-П Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80.

76. Про нейтралізацію загроз, обумовлених погіршенням екологічної та техногенної ситуації в країні. Наказ Президента України від 31 грудня 1998 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
77. Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища на 2008–2012 рр. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1376. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
78. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну не-безпеку. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
79. Положення про порядок встановлення рівнів шкідливого впливу на атмосферне повітря. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1993 р. № 1092. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
80. Правила охорони внутрішнього моря і територіальних вод від забруднення і засмічення. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. № 269. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
81. Про вдосконалення регулювання безпеки транспортування радіоактивних речовин. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 1994 р. № 42. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
82. Про впорядкування ввезення в Україну і транзиту через її територію відходів (вторинної сировини). Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1994 р. № 117. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
83. Положення про державну систему моніторингу довкілля. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
84. Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2007 р. № 1376. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
85. Тимчасовий порядок ввезення, державного випробування, реєстрації та використання трансгенних сортів рослин в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1304. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
86. Положення та склад Міжвідомчої робочої групи з забезпечення виконання рішення Сторін Орхуської конвенції. Наказ Мінприроди від 09 червня 2011 р. № 197. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

Навчальна дисципліна "Державна політика у сфері екологічної безпеки" належить до вибіркових дисциплін у системі підготовки магістрів за напрямом "Державне управління у сфері цивільного захисту".

Мета: формування у студентів системи сучасних знань щодо забезпечення екологічної безпеки в Україні, вироблення навичок застосування основних методів реалізації державної політики у цій сфері.

Завдання:

- одержати знання з теоретичних засад забезпечення екологічної безпеки, становлення та розвитку системи публічного адміністрування в Україні;
- засвоїти функції і повноваження органів публічної влади у цій сфері;
- опанувати форми та методи публічного управління для аналізу та вирішення проблем в екологічній сфері;
- здобути навички діяльності державних службовців місцевих органів виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо реалізації їх функцій, повноважень і завдань у сфері забезпечення екологічної безпеки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- методологію забезпечення екологічної безпеки: основні категорії понятійного апарату, закони, закономірності та принципи;
- механізми формування й реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки;
- сучасні підходи до забезпечення екологічної безпеки;

вміти:

- розробляти пропозиції щодо вдосконалення чинної нормативно-правової бази у сфері екологічної безпеки;
- формулювати практичні рекомендації органам державної влади й місцевого самоврядування щодо покращання екологічної ситуації;
- визначати пріоритетні напрями та методи реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки;

володіти навичками:

- аналізу екологічної ситуації;
- застосування форм і методів реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки;
- прийняття відповідних управлінських рішень.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточний – усні та письмові опитування впродовж семінарських занять, репрезентація результатів роботи в малих групах (≤ 40 балів);
- додатковий – написання і захист творчої роботи (≤ 30 балів);
- кінцевий – модульний контроль (≤ 30 балів).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна шкала	Шкала ECTS	Рейтингова оцінка, бали
5 – відмінно	A – відмінно	90 – 100
4 – добре	B – дуже добре	84 – 89
	C – добре	75 – 83
3 – задовільно	D – задовільно	68 – 74
	E – достатньо	60 – 67
2 – незадовільно	FX – незадовільно (можливість повторного складання)	35 – 59
не допущений	F – незадовільно (потрібне повторне вивчення навчальної дисципліни)	1 – 34

60. Про екологічну мережу України. Закон України від 24 червня 2004 р. № 1864-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
61. Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему. Закон України від 15 січня 2009 р. № 886-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
62. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Закон України від 08 червня 2000 р. № 1809-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
63. Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 1995 р. № 198. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
64. Про зону надзвичайної екологічної ситуації. Закон України від 13 липня 2000 р. № 1908-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
65. Про об'єкти підвищеної безпеки. Закон України від 18 січня 2001 р. № 2245-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
66. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
67. Про охорону атмосферного повітря Закон України від 16 жовтня 1992 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
68. Про охорону навколишнього природного середовища Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
69. Про підтримку технологій і досліджень для збереження навколишнього середовища. Закон України від 22 травня 2003 р. № 824-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
70. Про поводження з радіоактивними відходами. Закон України від 30 червня 1995 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
71. Про природно-заповідний фонд України. Закон України від 30 червня 1995 р. № 255/95. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
72. Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Закон України від 15 грудня 2010 р. № 2787-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
73. Про рослинний світ. Закон України від 09 квітня 1999 р. № 591-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
74. Про тваринний світ. Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
75. Положення про Державну екологічну інспекцію України. Указ Президента України від 13 квітня 2011 р. № 454/2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.

44. Третякова І. С. Міжнародна екологічна безпека в умовах глобалізації: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.02 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини". Донецьк, 2008. 20 с.
45. Хіміч О. М. Забезпечення екологічної безпеки адміністративно-правовими заходами, які застосовуються міліцією: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ, 2005. 16 с.
46. Шкіца Л. Є. Екологічна безпека гірничопромислових комплексів Західного регіону України: автореф. дис. ... д.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Івано-Франківськ, 2006. 36 с.

Інформаційні ресурси

47. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Харків: Олант, 2002. 48 с.
48. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
49. Водний кодекс України від 06 червня 1995 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
50. Земельний кодекс України від 13 березня 1992 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
51. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
52. Лісовий кодекс України від 26 січня 1994 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
53. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
54. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку. Закон України від 19 листопада 1996 р. № 526/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
55. Про відходи. Закон України від 05 березня 1998 р. № 187/98. . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
56. Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки. Закон України від 24 червня 2004 р. № 1868-IV. . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
57. Про екологічне страхування. Проект Закону України від 21 травня 2002 р. № 1046. . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
58. Про екологічний аудит. Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
59. Про екологічну експертизу. Закон України від 09 лютого 1995 р. № 45/95. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

- 1.1. Нагальні проблеми у сфері екології.
- 1.2. Екологічна безпека: сутність, види, значення.
- 1.3. Моніторинг екологічної ситуації.
- 1.4. Оцінка результатів природоохоронних заходів.

Тема 2. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

- 2.1. Екологічна політика держави.
- 2.2. Інституціональне та нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
- 2.3. Адміністративні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
- 2.4. Економічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
- 2.5. Соціально-психологічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
- 2.6. Міжнародне співробітництво у природоохоронній сфері.

Тема 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПОКРАЩАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

- 3.1. Заходи з покращання стану атмосфери.
- 3.2. Упорядкування використання поверхневих, ґрунтових і підземних водних ресурсів.
- 3.3. Оптимізація використання земельних ресурсів.
- 3.4. Забезпечення збереження живої природи.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Нагальні проблеми у сфері екології.
2. Екологічна безпека: сутність, види, значення.
3. Моніторинг екологічної ситуації.
4. Оцінка результатів природоохоронних заходів.
5. Екологічна політика держави.
6. Інституціональне забезпечення реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
7. Нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
8. Адміністративні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
9. Економічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
10. Соціально-психологічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
11. Міжнародне співробітництво у природоохоронній сфері.
12. Заходи з покращання стану атмосфери.
13. Упорядкування використання водних ресурсів.
14. Оптимізація використання земельних ресурсів.
15. Забезпечення збереження живої природи.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи слухача навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового екзамену чи заліку.

Мета ІНДЗ – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

31. Лазор О. Я. Адміністративно-правові засади державного управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: автореф. дис. ... д.держ.упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Київ, 2004. 30 с.
32. Махмуд Ахмед Алі Аль-Намрі Екологічна безпека як предмет політики міжнародного співробітництва: автореф. дис. ... к.політ.н.: спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси". Київ, 2000. 16 с.
33. Мельниченко О. А. Управління структурними зрушеннями: підручник. Харків: Оберіг, 2013. 300 с.
34. Модели и механизмы управления безопасностью. (Серия "Безопасность") / Бурков В. Н., Грацианский Е. В., Дзюбка С. И., Щепкин А. В. Москва: СИНТЕГ, 2001. 160 с.
35. Нестеренко Н. М. Адміністративно-правові засади реалізації екологічної функції держави: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ, 2011. 20 с.
36. Основы теории государственного управления: учебное пособие / Ф. И. Шамхалов. Москва: Экономика, 2003. 517 с.
37. Половян О. В. Механізм забезпечення економіко-екологічної безпеки господарських систем: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.02.03 "Організація управління, планування та регулювання економікою". Донецьк, 2005. 20 с.
38. Романко С. М. Екологічна безпека довкілля та людини: поняття, критерії та окремі превентивні заходи забезпечення // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2014. Вип. 34. С. 251–260.
39. Романко С. М. Економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.06 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ, 2008. 19 с.
40. Руденко С. В. Екологічна безпека техногенно навантажених урбанізованих екосистем: автореф. дис. ... д.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Миколаїв, 2007. 35 с.
41. Рудько Г. І. Екологічна безпека техноприродних геосистем (наукові та методичні основи): автореф. дис. ... д.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Сімферополь, 2005. 35 с.
42. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / [кол. авт.]; за наук. ред. Є. В. Хлобистова. Сімферополь: ИТ "АРИАЛ", 2011. 589 с.
43. Стойко С., Койнова І. Екологічна безпека життєвого середовища в Україні та програма сталого розвитку // Вісник Львівського університету. (Серія "Географічна"). 2013. Вип. 41. С. 303–317.

15. Василенко С. Л. Екологічна безпека систем водопостачання міст: методологія вивчення та управління: автореф. дис. ... д.т.н.: спец. 21.06.01. Харків, 2007. 36 с.
16. Генік В. М., Кирильчук Ю. Ф. Екологічна безпека повсякденної діяльності військ // Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 25.9. С. 139–144.
17. Герецун Г. М. Екологічна безпека урбанізованих територій в умовах техногенної трансформації атмосферних опадів // Восточно-Европейський журнал передових технологій. 2014. № 4. С. 13–17.
18. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): учебное пособие / Г. В. Атаманчук. Москва: Экономика, 2000. 302 с.
19. Государственное управление экономическими и социальными процессами: учебное пособие / Б. А. Райсберг. Москва: ИНФРА-М, 2005. 384 с.
20. Гошовський В. С. Екологічна безпека техноприродних геосистем адміністративних областей (на прикладі Львівської області): автореф. дис. ... к.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Івано-Франківськ, 2008. 16 с.
21. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. 4-те вид., випр. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. Київ: Знання, 2004. 213 с.
22. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / [кол. авт.]. Вид. 2-ге, допрац. і доп. Київ: Вид-во КНЕУ, 2005. 440 с.
23. Державне регулювання економіки: підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. Київ: Знання, 2008. 398 с.
24. Державне управління і менеджмент: навчальний посібник / [кол. авт.]; за заг. ред. Г. С. Одінцової. Харків: Вид-во ХарРІ УАДУ, 2002. 492 с.
25. Державне управління: навчальний посібник / [кол. авт.]; за заг. ред. А. Ф. Мельник. Київ: Знання-Прес, 2003. 343 с.
26. Іванова Т. В. Екологічна безпека як складова системи державного регулювання природокористування // Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 1. С. 104–107.
27. Ковалевська Ю. С. Державне управління процесами забезпечення екологічної безпеки в Україні: автореф. дис. ... к.держ.упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Донецьк, 2009. 22 с.
28. Коленов О. М. Формування та реалізація державної екологічної політики України: автореф. дис. ... к.держ.упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Харків, 2014. 20 с.
29. Лагутін В. М. Екологічна безпека регіону: методи та засоби її забезпечення в умовах виникнення екстремальних ситуацій у навколишньому середовищі: автореф. дис. ... к.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Харків, 2004. 20 с.
30. Лазаренко В. А. Адміністративно-правове регулювання екологічної безпеки в Україні: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ, 2010. 20 с.

Структура ІНДЗ:

- вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування, виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- вказуються і коротко характеризуються методи роботи при виконанні практичних, розрахункових та інших видів робіт;
- основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;
- висновки;
- список використаних джерел.

Етапи виконання ІНДЗ:

1. Вибір об'єкта дослідження.
2. Постановка задачі дослідження.
3. Опис та оцінка досягнутих результатів.
4. Оцінка значущості параметрів та їх взаємозв'язку.
5. Вибір джерел інформації та організація роботи з ними.
6. Збір й аналіз інформації.
7. Оформлення творчої роботи.

Вимоги до оформлення творчої роботи

Текст творчої роботи потрібно друкувати або писати з одного боку паперу білого аркуша формату А4 (210 x 297 мм), додержуючись таких розмірів берів: верхній та нижній – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 10 мм. На одній сторінці повинно бути 30 рядків тексту. Шрифт *Times New Roman*, кегль 14, з відстанню між рядками 24 пункти. Усі сторінки (починаючи зі вступу) нумеруються послідовно арабськими цифрами.

Список використаних джерел подається в алфавітному порядку. Посилання на бібліографію позначаються відповідними цифрами у квадратних дужках.

Порядок подання та захист ІНДЗ:

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату з титульною сторінкою стандартного зразка й внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (за обсягом до 10 арк.).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2. ІНДЗ подається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни та приймає залік, не пізніше ніж за 2 тижні до заліку.

3. Захист ІНДЗ відбувається на одному із семінарських занять, де студент репрезентує основні результати дослідження (до 5 хв.) та відповідає на питання за даною проблематикою.

4. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом іспитової оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Тематика ІНДЗ:

1. Адміністративні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
2. Вплив видобутку природних копалин на екологічну ситуацію.
3. Вплив екологічної ситуації на людську спільноту.
4. Вплив екологічної ситуації на рослинний покрив.
5. Вплив екологічної ситуації на тваринний світ.
6. Вплив зміни рельєфу на екологічну ситуацію.
7. Джерела, форми та наслідки забруднення атмосфери.
8. Джерела, форми та наслідки забруднення ґрунтових вод.
9. Джерела, форми та наслідки забруднення ґрунтового покриву.
10. Джерела, форми та наслідки забруднення підземних вод.
11. Джерела, форми та наслідки забруднення поверхневих вод.
12. Екологічна безпека: сутність, види, значення.
13. Екологічна політика держави.
14. Економічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
15. Забезпечення збереження живої природи.
16. Заходи з покращання стану атмосфери.
17. Інституціональне забезпечення реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
18. Міжнародне співробітництво у природоохоронній сфері.
19. Моніторинг екологічної ситуації.
20. Нагальні проблеми у сфері екології.
21. Нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
22. Оптимізація використання земельних ресурсів.
23. Оцінка результатів природоохоронних заходів.
24. Соціально-психологічні механізми реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки.
25. Упорядкування використання водних ресурсів.

Базова:

1. Бойчук Л. Д., Соломенно Е. М., Бугай О. В. Екологія і охорона навколишнього середовища: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2003. 284 с.
2. Васюта О. А. Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального розвитку. Тернопіль: Гал-Друк, 2001. 600 с.
3. Екологічна безпека держави: державно-управлінський вимір: монографія / [кол. авт.]. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2016. 243 с.
4. Екологічне право України. Навчальний посібник. 2-е вид., доп. та перероб. / Л. О. Бондар, В. В. Курзова. Київ: Бурун Книга, 2008. 368 с.
5. Заверуха Н. М., Серебряков В. В., Скиба Ю. А. Основи екології. Київ: Каравела, 2006. 300 с.
6. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля: монографія. Київ: Основа, 2012. 517 с.
7. Зіновчук Н. В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект. Львів: ННБК АТБ, 2007. 394 с.
8. Мельник Л. Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: Університетська книга, 2006. 367 с.
9. Мельник Л. Г., Шапочка М. К. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2006. С. 516–550.
10. Основи екології / Т. Є. Царик, В. В. Файфура. Тернопіль, 2009. 131 с.

Допоміжна

11. Барбашова Н. В. Правове забезпечення екологічної безпеки в процесі господарської діяльності: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.06 "Юридична психологія". Київ, 1999. 18 с.
12. Бахарев В. С. Екологічна безпека регіону в умовах техногенного пилового забруднення атмосферного повітря: автореф. дис. ... к.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Львів, 2006. 20 с.
13. Бутко О. В. Екологічна безпека геологічного середовища у зв'язку із розвитком зсувних процесів (на прикладі Харківської області): автореф. дис. ... к.т.н.: спец. 21.06.01 "Екологічна безпека". Київ, 2009. 16 с.
14. Бухкало С. І. Екологічна безпека як складова концепції утилізації відходів для комплексних підприємств енергетичного міксу // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". (Серія "Інноваційні дослідження у наукових роботах студентів"). 2014. № 49. С. 42–56.